

oni strani (če kaj takega seveda sploh obstaja) – razum, da vsakdo zgolj hrepeni po vednosti, po tem, da si se (na)učil in po tem, da bi ga poučili. A na tem mestu ni toliko pomembno, od kod ta iluzija in zakaj Freud pristane nanjo. Poanta je prej v tem, da ni nobene želje, narave ali nagnjenosti k vednosti, nasprotno, prva in najodločilnejša je potlačitev, želja ne vedeti, ne biti (po/d)učen.

To je seveda povsem v nasprotju z iluzijo in fantazmo o rasti, samoraslosti in dobronamernosti, enosmernosti, ki je tako notranje zvezana z razsvetljenstvom in ki ji Deleuze tako zelo nasprotuje. Ta problem pa je še kako povezan z vprašanjem, od kod želja po vednosti, kaj je sploh želja in kako jo razumeti? Je želja »vrojena«? Je nekaj biološkega? Prav to razumevanje je močno prisotno v tistih pristopih v pedagoškem diskurzu, o tem je na kolokviju v svojem prispevku spregovoril Zdenko Kodelja, ki vzgojo ali pa pedagoški proces razumejo kot »rast«. Gre za dojemanje pedagoškega procesa na hortikulturni način, kar ne pomeni le, da je sam pedagoški proces razumljen kot nekaj biološkega in naravnega, temveč predvsem, da je dojet kot nekaj nevprašljivega, samoumevnega, kot nekaj, kar ima eno samo smer, en sam izhod, en sam izid.

Če kdo, potem je, znova, ravno Deleuze oster kritik takšne enosmernosti. Tako v delu *Razlika in ponavljanje* kot *Logika smisla* Deleuze ostro kritizira *bon sens* in *sens commun*, izraza ki dobesedno pomenita dobri, zdravi, pravi oziroma skupni ali skupnostni smisel, smer, čut. *Bon sens* (*gesunder Verstand*, *gesunder Menschenverstand*, *sense*, *good sense*) je denimo pri Descartesu sinonim za razum kot tak, medtem ko *sens commun* (*Gemeinsinn*, *gemeiner Verstand*, *einfacher Verstand*, *common sense*, *senso commune*, *sensus communis*) pomeni vsaj dvoje: je skupek splošnih mnenj in prepričanj, tisto, »kar vemo vsi« in »kar ve vsakdo«, ter obenem instanca, zmožnost poenotenja, koordiniranja čutov, *koinè aisthesis* itn. *Bon sens* in *sens commun* sta za Deleuza usmerjevalca, poenotevalca, utrjevalca mnenja, zanju gredo stvari vselej »v eni smeri/smislu«, medtem ko je naloga filozofije misliti naslednji paradoks: da stvari potekajo istočasno in hkrati vsaj »v dveh smereh/smislih«. *Bon sens* in *sens commun* v nekem smislu pokrivata tudi tisto, kar je Lacan imenoval veliki Drugi, kar za Deleuza postavi naslednji problem: če je želja vselej zavezana Drugemu, če je želja vselej želja Drugega, kako se izviti iz tega primeža Drugega – da bi hkrati proizvedli nekaj novega, nekaj, kar v njem še ne obstaja? Če dolgo in precej zapleteno zgodbo za tukajšnje name- ne skrajšamo, potem lahko rečemo naslednje: Deleuze ohrani izraz želja, *désir*, a ga razume bolj v smislu tistega, kar Lacan sam imenuje na-